

Kvinder, der læser romancer

Samspillet mellem tekst og kontekst

Statistikken er efterhånden velkendt og argumentet velkendt. Det canadiske forlag Harlequin Enterprises hævder alene på et enkelt år, 1979, at have solgt 168 millioner romancer fordelt over hele verden (Harlequin Enterprises). Derudover udgiver mindst tolv andre forlag specialiseret i paperbackudgaver i øjeblikket mellem to og seks romantiske romaner hver måned, som næsten alle glubsk opkøbes af et publikum, hvis sammensætning og størrelse endnu ikke er nøjagtigt fastlagt.¹ Fraværet af data har imidlertid ikke afholdt hverken journalister eller litteraturforskere fra at tilbyde komplekse, ofte subtile fortolkninger af betydningen af formatets karakteristiske narrative struktur. Selvom forskerne ikke altid er enige om de præcise måder, hvorpå fortællingen bekræfter de traditionelle forventninger til kvinde-mand-forholdet, mener alle, at historierne fastholder patriarkalske holdninger og strukturer. Det gør de, fortæller disse kritikere os, ved at fastholde, at en kvindes vej mod lykke og tilfredsstillelse altid skal foregå i selskab med en mand, der beskytter hende. Med Ann Snitows ord understøtter romancer “the prevailing cultural code” og påstår, at “pleasure for women is men” (Snitow 159).

Det kan bestemt ikke nægtes, at fortolkninger som disse, udviklet af Snitow, Ann Douglas og Tania Modleski, har en pointe. Selve deres kompleksitet gør teoretikernes sekundære, ofte implicite påstand om, at deres bud på fortolkninger også kan tjene som en forklaring på genrens ekstraordinære popularitet, mere troværdige. Men en nylig etnografisk undersøgelse af en gruppe regelmæssige læsere af romancer knyttet til en bestemt boghandler, som er anerkendt af både forfattere og redaktører som en “ekspert” på området, antyder, at disse forklaringer på læsevalg og -motivation ikke er fyldestgørende.² Fordi teoretikerne ikke tager højde for den faktiske, dagligdags kontekst, inden for hvilken læsningen finder sted, og fordi de ignorerer læserens egne begrundelser for deres valg af bøger og teorier om, hvorfor de læser, formår de ikke at se, at læsningen måske også har positiv betydning, til trods for at romanerne hylder patriarkalske institutioner. Derfor forstår de heller ikke, at nogle nyere romancer faktisk forsøger at forene nyere holdninger til kønsadfærd med mere traditionelle seksuelle forhold.

Svaghederne ved disse fortolkninger som *forklaringer* på læseadfærd hænger sammen med det faktum, at de kun fokuserer på teksterne set i isolation. Tingsliggørelsen af den litterære tekst findes stadig i megen kritik, som er inspireret af nykritik og dens påstand om, at teksten, som et mere eller mindre velkonstrueret artefakt, indeholder en række betydninger, som en veluddannet kritiker kan udtrykke.³ Fortolkende læsning er uproblematisk for dem, der studerer romancerne, fordi de antager, at teksten besidder en iboende kraft, der hjælper alle læsere til at få øje på den centrale betydning, der helt uden tvivl findes i bogen. Fordi deres analyse desuden udspringer af den antagelse, at et litterært værks objektive virkelighed forbliver uændret på trods af forskellige læsers tilgange og de forskellige grader af opmærksomhed, de giver teksten, antager disse kritikere forståeligt nok yderligere, at deres egen læsning af en given litterær form kan repræsentere alle fyldestgørende læsninger af den. Endelig antager de også, at deres særlige læsning kan være genstand for videre kulturanalyse, der søger at forklare formens popularitet og dens tiltrækningskraft på sit publikum. I sidste ende konstruerer de deres forklaring blot ved at påstå, at der i det læsende publikum er et begær efter netop den betydning, de selv har afdækket.

Der er imidlertid blevet fremsat nye teorier om den litterære tekst og læseprocessen, der grundlæggende kalder på en modificering af denne standardiserede forklaring. Selvom de mange former for teori omkring læsning og receptionsteori er for forskelligartede og for komplicerede til at kunne gennemgå i dybden her, så anerkender alle i større eller mindre grad, at læseren er ansvarlig for, hvordan den litterære tekst udfolder sig.⁴ På trods af deres interesse i hvordan betydning *skabes*, mener receptionsteoretikere dog ikke, at litterære tekster ikke også bidrager til den mening, der til slut produceres i en given læsning. De fleste hævder snarere, at litterær betydning er et resultat af en kompleks, tidsmæssigt udfoldet interaktion mellem en fast verbal struktur og en socialt situeret læser. Læseren forstår den verbale struktur med henvisning til tidligere indlærte æstetiske og kulturelle koder. Litterær betydning er således med den måske mest fremtrædende af receptionsteoretikerne Stanley Fish' ord "the property neither of fixed and stable texts nor of free and independent readers but of interpretive communities that are responsible both for the shape of the reader's activities and for the texts those activities produce" (Fish 322).⁵

Receptionsteoriens fokus på læserens konstituerende magt og aktivitet antyder, ja nærmest kræver, at kulturkritikeren, der interesserer sig for "betydningen" af en form og årsagerne til dens popularitet, må overveje, om hun tilhører et andet fortolkningsfællesskab end de læsere, hun skriver om. Hvis hun gør, kan hun meget vel producere og vurdere tekstens betydning på en fundamentalt anderledes måde end dem, hvis adfærd hun søger at forklare. Ingen af dem, der tidligere har studeret romancerne, har på den måde fremhævet betingelserne for deres egne analyserende aktiviteter. På grund af deres antagelse om et sammenfald mellem deres egen læsning og den almindelige læser af romancer har de løsrevet formen fra de kvinder, der faktisk konstruerer dens betydning inden for en bestemt kontekst og på grundlag af en bestemt konstellation af holdninger og overbevisninger. Denne antagelse har ført til en ufuldstændig udlægning af denne litterære forms særlige ideologiske magt, idet kritikken ikke har haft held med at isolere den særlige funktion som læs-

ningen af romancer har, en funktion som er meget vigtig for læserne selv. Ved at ignorere visse aspekter af romancelæsernes dagligdag har de også overset, hvordan kvindernes udvælgelse og konstruktion af deres yndlingsromaner omhandler problemstillinger og længsler, de anser for at være karakteristiske for deres eget liv.

For at gardere sig imod den altid tilstedeværende fare for at fremsætte en teori om betydningen af en tekst rettet mod et givet publikum på baggrund af en udlægning af teksten, som ingen i gruppen ville kunne genkende, må man undersøge præcist, hvad hele romancelæsningsakten indebærer for de kvinder, der køber bøgerne. Hvis romancerne skal fremføres som bevis, der vidner om udviklingen eller opretholdelsen af kulturelle overbevisninger om kvinders roller og ægteskabet som institution, er det i første omgang nødvendigt at undersøge, hvad kvinder faktisk selv tænker, at de gør, når de læser bøgerne. En mere fuldstændig kulturel analyse af nyere romancer kan måske vise, hvordan læserne fortolker hovedpersoners handlinger, hvordan de forstår den endelige betydning af den narrative udvikling og måske vigtigst af alt, hvordan det gentagne møde med denne fantasi passer ind i deres daglige rutiner og privatliv. Vi søger ikke at få svar på, hvad romancen objektivt betyder – faktisk betyder den aldrig på denne måde – men snarere, hvordan selve *læsebegivenheden* fortolkes af de kvinder, der deltager i den.⁶

Den fortolkning af romancens kulturelle betydning, der fremlægges her, er udviklet ud fra en række omfattende etnografisk-lignende interviews med en gruppe dedikerede læsere af romancer i en overvejende urban, central midt-vestlig stat blandt nationens toptyve i den samlede befolkning.⁷ Jeg fandt min hovedkilde og hendes kunder ved hjælp af en seniorredaktør på Doubleday, som jeg havde interviewet om udgivelsen af romancer. Sally Arteseros fortalte mig om en medarbejder i en boghandel, der havde udviklet en fast kundekreds på halvtreds til femoghalvfjerds regelmæssige læsere af romancer, som stoledes på hendes råd om hvilke romancer, de skulle købe, og hvilke, de skulle undgå. Da jeg skrev til Dot Evans, som jeg fremover vil kalde hende, for at spørge, om jeg måtte interviewe hende om, hvordan hun fortolkede, kategoriserede og vurderede romantisk fiktion, anede jeg ikke, at hun også var begyndt at skrive et nyhedsbrev, der havde til formål at hjælpe boghandlere med at rådgive deres kunder om kvaliteten af de romancer, der udgives hver måned. Hun har siden fået ophavsret på nyhedsbrevet og gjort det til en forretning. Dot er så god til at vejlede sine kunder, at kædens hovedkontor indimellem benytter sig af hendes salgsforudsigelser til at vurdere distributionen af romaner i hele deres system. Hendes succes har også fanget opmærksomheden hos både redaktører og forfattere, som hun nu læser manuskripter og udkast for.

Mit kendskab til Dot og hendes læsere er baseret på omkring tres timers interviews lavet i juni 1980 og februar 1981. Jeg har talt indgående med Dot om romaner, læsning og hendes rådgivningsaktiviteter samt observeret hendes interaktion med sine kunder i boghandlen. Jeg har også gennemført både gruppe- og individuelle interviews med seksten af hendes faste kunder og uddelt et længere spørgeskema til 42 af disse kvinder. Selvom den ikke er repræsentativ for alle kvinder, der læser romancer, ser gruppen ud til at være demografisk lig en betydelig del af dette publikum, sådan som det er blevet kortlagt af flere temmelig hemmelighedsfulde forlag.

Dorothy Evans bor og arbejder i lokalsamfundet i Smithton, ligesom de fleste af hendes andre faste kunder. Smithton, en by med omkring 112.000 indbyggere, ligger 8 kilometer øst for statens næststørste by, i et storbyområde med en samlet befolkning på over 1 million. Dot var 48 år, da undersøgelsen blev lavet, gift med en blikkenslager og mor til tre børn i tyverne. Hun er meget kvik og velformuleret, og selvom hun ikke er erklæret feminist, har hun nogle overbevisninger om kvinder, der kan betegnes som sådan. Hun arbejdede ikke uden for hjemmet, da hendes børn var små, og mener ikke, at en kvinde har brug for en karriere for at være realiseret, men hun mener, at kvinder skal have mulighed for at arbejde og betales på lige fod med mænd. Dot mener også, at kvinder bør have ret til abort, selvom hun indrømmer, at hendes dybe religiøse overbevisning ville forhindre hende i at få en selv. Hun er ikke imod at indfælde ligeret i grundloven og taler velformuleret om den undertrykkelse, kvinder har været udsat for i årevis fra mænd. På trods af sine meninger er hun overbevist om værdien af ægte romantik og nyder igen og igen at opleve, at kvinder kan finde mænd, der vil elske dem, som de drømmer om at blive elsket. Selvom de fleste af hendes faste kunder er mere konservative end Dot i den forstand, at de ikke går ind for politiske tiltag, der skal rette op på tidligere tiders uretfærdigheder, er de helt klar over, at mænd almindeligvis mener, at de er kvinder overlegne, og ofte behandler dem som følge heraf.

Dots kunder er som regel gifte middelklassemodre med som minimum en gymnasial uddannelse.⁸ Mere end 60 pct. af kvinderne var mellem 25 og 44 år på tidspunktet for undersøgelsen, et faktum der lægger sig tæt op ad Harlequins konstatering af, at størstedelen af deres læsere er mellem 25 og 49 år.⁹ Silhouette Books har også for nylig kunnet rapportere, at 65 pct. af markedet for romancer er under 40 år.¹⁰ Præcis 50 pct. af Smithton-kvinderne har gymnasieuddannelser, mens 32 pct. fortæller at have gennemført kurser på længerevarende uddannelser. Igen synes dette at tyde på, at interviewgruppen er temmelig repræsentativ, for Silhouette indikerer også, at 45 pct. af markedet for romancer har gået på dele af længerevarende uddannelser. Beskæftigelsesstatus og familieindkomst for Dots kunder ser også ud til at gentage det, der er kortlagt af forlagene. 42 pct. af Smithton-kvinderne arbejder for eksempel på deltid uden for hjemmet. Harlequin hævder, at 49 pct. af dets publikum er ansat på samme måde.

Smithton-kvinderne rapporterer om lidt højere indkomster end den gennemsnitlige Harlequin-læser (43 pct. af Smithton-kvinderne har en indkomst på \$15.000-24.999, 33 pct. har en indkomst på \$25.000-49.999 – den gennemsnitlige indkomst for Harlequin-læseren er \$15.000-20.000), men forskellen er ikke nok til at ændre gruppens generelle sociologiske status. I én henseende kan Dot og hendes kunder dog være usædvanlige, selvom det er svært at sige med sikkerhed, fordi der mangler data fra andre kilder. Selvom næsten 70 pct. af kvinderne hævder at læse andre bøger end romancer, fortæller 37 pct. ikke desto mindre, at de læser mellem fem og ni romancer hver uge. Selvom mere end halvdelen læser mindre (mellem en og fire romancer om ugen), når tallene er omregnet til månedlige tal, indikerer de, at halvdelen af Smithton-kvinderne læser mellem 4 og 16 romancer om måneden, mens 40 pct. læste mere end 20. Denne særlige gruppe er åbenbart besat af romancer. Den seneste større undersøgelse af amerikanske læsere og deres vaner

har afsløret, at læsere af romancer har en tendens til at læse flere bøger inden for deres yndlingskategori end andre grupper, men disse læsere læste tilsyneladende væsentligt færre end i Smithton-gruppen. Yankelovich, Skelly og White fandt i deres undersøgelse fra 1978 ud af, at 21 pct. af det samlede boglæsende publikum havde læst mindst én gotisk roman eller romance i løbet af de seneste seks måneder.¹¹ Det gennemsnitlige antal af romancer læst af denne gruppe i de sidste seks måneder var kun på ni. Altså, mens det nok er sandt, at læsere af romancer er forbrugere med et repetitivt mønster, læser de fleste tilsyneladende ikke så konsekvent eller så konstant som Dot og hendes kunder. Romancer spiller uden tvivl derfor en mere betydningsfuld rolle i Smithton-kvindernes liv, end de gør hos de lejlighedsvis læsere af romancer. Ikke desto mindre synes selv denne sidstnævnte gruppe at demonstrere et markant begær efter, hvis ikke afhængighed af, den fantasi, bøgerne tilbyder.

På spørgsmålet om, hvorfor de læser romancer, svarer Smithton-kvinderne i overvældende grad flugt eller afslapning som en grund. De bruger dog ordet "flugt", både bogstaveligt og billedligt. På den ene side værdsætter de deres romancer højt, fordi læsningen bogstaveligt talt trækker kvinderne ud af deres omgivelser. Fordi de skal skabe meningen med historien ved at følge ordene på siden nøje, oplever de, at deres opmærksomhed ikke er optaget af bekymringer, der plager dem til daglig. En kvinde bemærkede med triumf i stemmen: "My body may be in that room, but I'm not!" Hun og hendes læsesøstre ser deres læsning af romancer som en legitim måde at fortrænge en nærværende virkelighed, som indimellem bliver for besværlig. Denne særlige måde at undslippe er bedre end tv for disse kvinder, fordi den kulturelle værdi knyttet til bøger giver dem mulighed for at komme ud over den skyld, de føler, når de flygter fra deres ansvar. De mener, at læsning af enhver art er dansende.¹² De insisterer derfor på, at de også læser for at lære.¹³ På den anden side er Smithton-læserne ganske villige til at erkende, at de romancer, som optager dem så meget, mest er fantasier eller eventyr, der altid ender lykkeligt. De indrømmer rent faktisk, at de karakterer og begivenheder, der gemmer sig på siderne i den typiske romance, ikke ligner de mennesker og begivenheder, de beskæftiger sig med i deres daglige liv. På baggrund af følgende kommentarer, givet som svar på et spørgsmål om, hvad romancer "gør" bedre end andre romaner, kan man konkludere, at det netop er historiens uvirkelige, fantastiske form, der gør deres bogstavelige flugt endnu mere fuldendt og tilfredsstillende. Selvom dette kun er nogle af de svar, der er givet til det indirekte spørgsmål, er de repræsentative for gruppens generelle mening:

“ Romancer holder min interesse og efterlader mig ikke deprimeret eller i uvished i slutningen, som mange moderne bøger plejer at gøre. Romancer får mig bare til at føle mig godt tilpas, når jeg læser og identificerer mig med heltinderne.

Den slags bøger, jeg primært læser, er meget anderledes end hverdagen. Det er derfor, jeg læser dem. Aviser osv. synes jeg er kedelige, fordi der kun er dårlige nyheder. Det får jeg nok af i tv-nyhederne. Jeg kan godt lide historier, der fjerner opmærksomheden fra hverdagen.

Anderledes end hverdagen.

Alle er altid under så meget pres. De kan lide bøger, der lader dem flygte.

For det er en flugt, og vi kan drømme. Og lade som om det er vores liv.

Jeg kan undslippe den barske verden et par timer om dagen.

Det er en måde at flygte fra hverdagen på.

De tilbyder altid en flugt, og de slutter som regel, som du ville ønske, livet virkelig var.

Jeg nyder at læse, fordi det giver mig en lille ferie fra hverdagen og en interessant og morsom måde at fordrive tiden på.

Disse få kommentarer antyder alle en vis sørgmodighed, som mange af Smithtonkvinderne synes at dele, fordi livet ikke har givet dem alt det, det engang lovede. En dybtliggende følelse af forræderi lurer også bag deres vildledende simple udtryk for et behov for at tro på et eventyr. Selvom de ikke har uddybet det i deres kommentarer, forklarede mange af kvinderne i interviewene, at på trods af deres skuffelser føler de sig opløftet og styrket af deres indirekte deltagelse i et fantasiforhold, hvor heltinden ofte behandles, som de selv gerne vil elskes.

Opfattelsen af læsning af romancer som en flugt, der både er bogstavelig og figurativ, indebærer at søge bort fra en situation i den virkelige verden, som enten er kvælende eller overvældende, såvel som en metaforisk overførsel til et andet, mere ønskværdigt univers, hvor begivenheder bliver løst med en lykkelig slutning. Uden skam over at indrømme, at de kan lide at hengive sig til midlertidig flugt, er Smithtonkvinderne også overraskende ærlige omkring de omstændigheder, der er anledningen til deres ønske. Når de bliver bedt om at specificere, hvad de flygter fra, nævner de uvægerligt det “pres” og de “spændinger”, de oplever som hustruer og mødre. Selvom ingen af kvinderne kan citere den omfangsrige feministiske litteratur om den psykologiske belastning, der udløses af det konstante krav om at nære andre fysisk og følelsesmæssigt, er de ikke desto mindre velformulerede om, hvor drænende og uden belønning deres pligter kan være.¹⁴ Da hun første gang blev spurgt om, hvorfor kvinder finder det nødvendigt at flygte, gav Dot uden tøven følgende svar:

“ Som mor har jeg kørt dem til tandlægen, jeg har kørt dem til svømning. Jeg har kørt dem til *cheerleading*. Jeg er smuttet over til skolen, fordi de har glemt deres frokost. Du ved, det er meget. Og man gør det. Og det er ikke fordi, man træt af det. Det er ikke det. Så kommer min mand ind ad døren og siger: “Nå, hvad har du så lavet i dag?” Du ved, ligesom, “fortæl mig, hvordan du har brugt de sidste otte timer, for jeg har været på arbejde”. Til sidst nåede jeg endelig til det punkt, hvor jeg sagde: “Jeg læste fire bøger, og jeg vaskede tøj og fik maden på bordet, og sengene er alle redt, og huset er ryddet op”. Og jeg gik i defensiven og sagde: “Så hvad kalder du alt det her? Hvorfor skulle jeg fortælle dig det, for jeg spørger dig bestemt ikke, hvad du lavede i otte timer, trin for trin”. Men det gør deres mænd. Vi har sammenlignet noter. De kommer hjem, og det er ligesom “nå, okay, jeg har været ude og tjene til livets ophold. Hvad har du lavet?” Og så begynder man at føle, “virkelig? Hvorfor udsørger han mig?”

Læsning af romancer udgør, som Dot selv udtrykker det, en midlertidig “uafhængighedserklæring” fra de sociale roller som hustru og mor. Ved at placere bogen som en barriere imellem sig selv og deres familier, reserverer kvinderne et særligt rum og en tid for sig selv alene. Som en konsekvens tillader de sig for en kort stund at opgive den totale selvfornægtelse til fordel for familien, som de så pligtskyldigt

har lært er den rette indstilling for en god hustru og mor. Læsning af romancer er både et stærkt udtryk for dybfølte psykologiske behov og et middel til at opfylde disse behov. Kort sagt opstår disse behov, fordi intet andet medlem af familien, som den for øjeblikket ser ud i dette stadig patriarkalske samfund, har samme behov for den affektive og følelsesmæssige genopladning som en hustru og mor. Hvis hun bliver træt i sine bestræbelser på at tage sig af andre, forventes hun også at kunne genoprette og opretholde sig selv. Som en af Dots kunder udtrykker det: "Du skal altid være en Mary Poppins. Du kan ikke være ked af det, du må ikke være vred, du skal holde alt inde".

Nancy Chodorow har for nylig diskuteret denne strukturelle tvetydighed i den moderne familie og dens indvirkning på kvinders følelsesliv i sin indflydelsesrige bog, *The Reproduction of Mothering*, der er en kompleks omskrivning af den freudianske teori om kvindelig personlighedsudvikling.¹⁵ Chodorow argumenterer for, at kvinder ofte fortsætter med at opleve et ønske om intens omsorg og dyb relation langt ind i voksenalderen som følge af en uafklaret adskillelse fra deres primære omsorgsperson. Det er yderst bemærkelsesværdigt, hævder hun, at denne omsorgsperson i det patriarkalske samfund næsten altid er en kvinde. Den oplevede lighed mellem mor og datter skaber en usædvanlig intim forbindelse mellem dem, hvilket senere gør det meget svært for datteren at opnå selvstændighed og uafhængighed. Chodorow fastholder på den anden side, at fordi drengebørn også opdrages af kvinder, har de en tendens til at adskille sig mere fuldstændigt fra deres mødre ved at undertrykke deres egen følelsesmæssighed og evner til omsorg, som de forbinder med mødre og femininitet. Resultatet, som bliver en asymmetri i den menneskelige personlighed, konkluderer hun, fører til en situation, hvor mænd typisk ikke kan opfylde alle en kvindes følelsesmæssige behov. Som en konsekvens vender kvinder sig mod moderrollen som en måde at genvinde den tabte relation og intensitet.

Mine resultater om Dot Evans og hendes kunder tyder på, at den fornøjelse, en kvinde i stedet får gennem pleje af andre, måske ikke er helt tilfredsstillende, fordi det at tage sig af dem også stiller enorme krav til kvinden og kan udviske hendes følelse af selv. I så fald kan hun meget vel vende sig mod læsning af romancer i et forsøg på at konstruere en fantasiverden, hvor en mand forsikrer hende, som heltinden, om hendes særlige status og unikke identitet.

Glæden ved romancen kan derfor hænge sammen med, at kvinder har særligt svært ved at hengive sig til den genoprettende oplevelse af en instinktiv tilbagevenden til en infantil tilstand, hvor ens eget jeg bliver passet perfekt af en anden. Denne regression er så vanskelig, netop fordi kvinder har lært at tro på, at mænd skal være deres eneste kilde til glæde. Selvom mænd ikke har biologiske mangler, der gør denne ideelle tilstand uopnåelig, som Chodorows teorier fortæller os, maskerer deres opvækst og socialisering i den patriarkalske familie netop de egenskaber, der ville tillade dem at drage omsorg for kvinder på denne måde. Fordi de opmuntres til at være aggressive, konkurrencedygtige, selvforsynende og følelseløse har mænd ofte svært ved at fastholde fokus på andres følelsesmæssige behov. Mens Smithtonkvinderne kun i begrænset omfang kommenterede på deres mænds evner til at tage sig af dem på den måde, de ønsker, når de beskrev deres romantiske yndlingshelte,

gjorde de det klart, at de nyder at forestille sig, at de bliver taget sig af og beskyttet af en fiktiv karakter, som viser sig at være spektakulært maskulin og usædvanlig omsorgsfuld på samme tid.¹⁶

Faktisk gentog dette tema for nydelse sig konstant i diskussionerne med Smithton-kvinderne. De insisterede gentagne gange på, at når de læser en romance, føler de sig glade og tilfredse. Flere kommenterede, at de især nyder de øjeblikke, hvor de er alene hjemme og kan slappe af i et spabad eller i en yndlingsstol med en god bog. Andre indrømmede, at de bedst kan lide at læse i en varm seng sent om aftenen. Foreningen af romancer med tilfredshed, fornøjelse og varme følelser er tilsyneladende ikke enestående, for en markedsundersøgelse lavet af Fawcett, viste, at når de blev bedt om at skitsere en kvinde, der læser romantik, skildrer læsere af romancer altid en person, der er overdrevet lykkelig (Maryles, 69).

Smithton-gruppens insisteren på, at de vender tilbage til romancer, fordi oplevelsen af at læse romanerne giver dem håb, glæde og skaber tilfredshed, rejser det uundgåelige spørgsmål om, hvilke aspekter af romancen, der i sig selv kunne give anledning til følelser som disse. Hvordan skal vi desuden forklare den åbenlyse modsætning mellem dette fokus på fornøjelse og håb, opnået gennem læsningen om en omsorgsfuld, blid helt, og de tidligere kritikers observationer af, at sådanne bøger er domineret af mænd, der i det mindste midlertidigt misbruger og sårer de kvinder, de angiveligt elsker? For en stor del opstår modsætningen, fordi de to grupper hverken læser efter de samme fortolkningsstrategier, og hverken læser eller taler om de samme bøger. Tekstanalyser som dem, der tilbydes af Douglas, Modleski og Snitow, er baseret på den almindelige antagelse, at fordi romancer er skåret over en og samme formel og derfor er meget identiske, vil en analyse af et tilfældigt udvalgt eksemplar afsløre en betydning, der vil passe på ethvert eksempel fra genren. Denne metodiske procedure er baseret på den yderligere antagelse, at læsere af en bestemt genre ikke selv ser variationer inden for genren og heller ikke udvælger deres bøger på en måde, der er væsentlig forskellig fra den tilfældige måde, dem der arbejder med analyserne, udvælger.

Faktisk mener Smithton-læserne ikke, at bøgerne er identiske, og de godtager heller ikke alle de romancer, de læser. De har udarbejdet en kompleks sondring mellem "gode" og "dårlige" romancer, og de har derfor eksperimenteret med forskellige teknikker, som de håber, vil sætte dem i stand til at identificere dårlige romancer, før de betaler for en bog, der kun vil støde dem. Nogle har forsøgt at afkode titler og omslagstekster ved at lede efter nøgleord, der vil kunne afsløre bogens tone; andre har nægtet at købe romancer af forfattere, de ikke genkender; atter andre læser flere sider *inklusive slutningen*, før de køber bogen. Nu slipper de fleste mennesker i Smithton-gruppen imidlertid for at skulle stole på disse upræcise forudsigelser, fordi Dot Evans deler deres opfattelser og vurderinger af kategorien og kan anbefale dem usædvanligt vellykkede romancer, samtidig med at styre dem udenom det, de kalder "modbydelige perversioner".

Når Smithton-læsernes kommentarer om gode og dårlige romancer sammenholdes med konklusionerne fra en analyse af 20 af deres yndlingsbøger og et lige så stort antal af dem, de klassificerer som særligt utilstrækkelige, træder et klart billede frem af den fantasi, der understøtter læsning af romancerne.¹⁷ For det første

vil Dot og hendes læsere ikke tolerere nogen form for historie, hvor heltinden bliver alvorligt misbrugt af mænd. De finder flere voldtægter særligt foruroligende og bryder sig ikke om bøger, hvor en kvinde bliver voldsomt såret af en mand for derefter til slut at blive desperat forelsket i ham på bogens sidste fire sider. Smithtonkvinderne er også frastødt af meget eksplicite seksuelle beskrivelser og undgår at engagere sig i forfattere som Rosemary Rogers og Judith Krantz, der beskæftiger sig med, hvad de beskriver som “perversioner” og “promiskuitet”. De kan heller ikke lide romancer, der åbenlyst fastholder dobbeltmoral, hvor helten samtidig er involveret med flere forskellige kvinder. De insisterer, kommenterede en læser, på “én kvinde-én mand”. De synes heller ikke at kunne lide nogen former for detaljeret beskrivelse af mandlige kønsorganer, selvom kvinderne nyder suggestive beskrivelser af, hvordan helten oplever en følelsesmæssigt overvældende længsel efter heltinden. Deres præferencer ser ud til at bekræfte Beatrice Fausts argument i *Women, Sex, and Pornography* om, at kvinder ikke er interesseret i det visuelle aspekt, der er karakteristisk for mandlig pornografi, men foretrækker procesorienterede tekster, der beskriver en udvikling af dyb følelsesmæssig forbindelse mellem to individer.

Ifølge Dot og hendes kunder er kvaliteten af den ideelle romantiske fantasi direkte afhængig af heltindens karakter og den måde, helten behandler hende på. Plottet skal selvfølgelig altid fokusere på en række forhindringer, inden man når til den endelige kærlighedserklæring mellem de to hovedpersoner. Men god romantik involverer en usædvanlig kvik og beslutsom kvinde og en mand, der er spektakulært maskulin, men som samtidig er i stand til en bemærkelsesværdig empati og ømhed. Selvom de sætter pris på den sædvanlige række af misforståelser og fejl, som uundgåeligt fører til heltindens overbevisning om, at helten har til hensigt at såre hende, foretrækker Smithton-læserne historier, der kombinerer en meget underspillet version af denne fortsatte antagonisme med en kærlighed, der udvikler sig gradvist. De ønsker helst at være vidne til den langsomme proces, hvor to mennesker lærer hinanden at kende, udforsker hinandens svagheder, undrer sig over den andens følelser, og til sidst “opdager”, at de er elsket af den anden.

Da jeg analyserede plottene i de 20 romancer, som Smithton-læserne havde anbeført som “ideelle”, blev jeg slået af de bemærkelsesværdige ligheder i den narrative struktur. Faktisk er alle 20 romancer meget stramt organiseret omkring udviklingen i forholdet mellem et enkelt par bestående af en smuk, trodsig og seksuelt umoden kvinde og en grublende, smuk mand, som også er i stand til bløde, blide handlinger. Selvom der også indgår mindre betydningsfulde karakterer i disse romancer, interagerer hverken helt eller heltinde med dem i de centrale plots.¹⁸ De bruges hovedsageligt som kontraster til det mere sympatiske og ordentlige par eller kun som midlertidige hindringer for parrets forsinkede forening, fordi den ene eller den anden af de centrale figurer fejlagtigt mistænker partneren for at have en affære. Men fordi læseren aldrig får lov til at tage del i denne fejlagtige antagelse, er hun hele tiden klar over, at forholdet ikke er så usikkert, som de to parter tror. De resterende 20 romancer kredser om den gradvise nedbrydning af barrieren mellem disse to personer, som er bange for at blive udnyttet af den anden. Efterhånden som deres forsvar mod de store følelser, de oplever, falder væk, og deres seksuelle lidenskab ubønhørligt stiger, fortsætter den typisk ufortrødent til et klimaks, hvor helten udvi-

ser en eller anden storslået handling af ømhed over for heltinden, og hun indser, at hans tilsyneladende følelsesmæssige lige gyldighed kun var et resultat af hans tøven med at afsløre det virkelige omfang af hans kærlighed til og afhængighed af hende.

Smithton-kvinderne holder især af romancer, der begynder med ægteskab indgået af nødvendighed mellem helten og heltinden. Tilsyneladende gør de det, fordi de glæder sig over den efterfølgende fortælling om parrets voksende bevidsthed om, at det, som de hver især anså for at være lige gyldighed eller had, i virkeligheden er udtalt kærlighed og undertrykt lidenskab. I sådanne yndlingsromancer som *The Flame and the Flower*, *The Black Lyon*, *Shanna* og *Made For Each Other* indvilliger heltinden i ægteskabet med sin ægtefælle, men med afsky. Hun er imidlertid kastet ud i et dilemma, fordi hendes partners adfærd veksler mellem lige gyldighed, lejlighedsvis bryskhed og endda grusomhed og ømhed og lidenskab. Som følge heraf tilbringer heltinden det meste af sin tid i disse romancer, ligesom i andre der indeholder disse prøvelser, med at forsøge at læse heltens adfærd som et sæt tegn, der udtrykker hans sande følelser over for hende. Den egentlige historie handler om en grundlæggende omfortolkning, hvor hun pludselig og tydeligt ser, at den adfærd, hun frygtede, faktisk var et produkt af dybfølt lidenskab og tidligere sårede følelser. Da hun først lærer at forstå hans tidligere adfærd og dermed undskyldte den lidelse, han har påført hende, er hun fri til at modtage hans lejlighedsvis omsorg. Hendes imødekommenhed tilskynder ham uundgåeligt til at tro hende og endelig til at behandle hende, som hun ønsker at blive behandlet. Når denne omfortolkning afsluttes i de tyve ideelle romancer, er heltinden altid ømt indhyllet i heltens omfavnelser, og læseren får lov til at identificere sig med hende, mens hun bliver blidt kærtregnet, omhyggeligt beskyttet og overøst med kærlige ord.¹⁹ I øjeblikket for klimaks (s. 201-2) i *The Sea Treasure*, hvor helten fortæller heltinden, at hun skal lægge armene om ham, vises læseren hans omsorg på følgende måde:

“ She put her cold face against his in an attitude of surrender that moved him to unutterable tenderness. He swung her clear of the encroaching water and eased his way up to the next level, with painful slowness .... When at last he had finished, he pulled her into his arms and held her against his heart for a moment .... Tenderly he lifted her. Carefully he negotiated the last of the treacherous slippery rungs to the mine entrance. Once there, he swung her up into his arms, and walked out into the starlit night. The cold air revived her, and she stirred in his arms. “Dominic?” she whispered. He bent his head and kissed her. “Sea Treasure,” he whispered.

Passivitet, ser det ud til, er kernen i den romantiske læseoplevelse, i den forstand, at det endelige mål i de mest værdsatte romancer er at opnå den perfekte forening, hvor den ideelle mand, som er maskulin og stærk, men alligevel omsorgsfuld, til slut indrømmer, at han forstår heltindens iboende værdi. Derefter skal hun ikke yde mere end at eksistere som centrum for denne eksemplariske opmærksomhed. Romantisk flugt er en midlertidig, men konkret benægtelse af de krav, som kvinderne ser som en vigtig del af deres roller som hustruer og mødre. Men det er også en

figurativ rejse til en utopisk tilstand af total modtagelighed, hvor læseren, som følge af sin identifikation med heltinden, føler sig som passiv genstand for en andens opmærksomhed og omsorg. Læseren af romancer får i realiteten oplevelsen af at føle sig taget af, følelsen af at være blevet affektivt genopladet, også selvom begge dele kun opleves via stedfortræder.

Selvom den ideelle romance således kan tilfredsstille de psykologiske behov, den patriarkalske kultur har skabt i kvinden, uden at være i stand til at opfylde dem, tyder den omfortolkningsretorik, der er central i romancen, på, at læseoplevelsen faktisk kan have nogle af de uheldige konsekvenser, som tidligere teoretikere pegede på.²⁰ Ikke alene er omfortolkningens dynamik en væsentlig komponent i plottet i den ideelle romance, men den karakteriserer også selve processen med at konstruere dens betydning, fordi læseren uundgåeligt får flere oplysninger om heltens motiver end heltinden selv. Da Ranulf således midlertidigt misbruger sin unge brud i *The Black Lyon*, ved læseren, at det, der fremstår som en uforklarlig grusomhed over for Lyonene, heltinden, er et irrationelt ønske om at såre hende på grund af det, hans første kone gjorde mod ham (Deveraux 66). Det er muligt, at Smithtonkvinderne ved at omfortolke heltens adfærd gør dem i stand til også at forstå deres egen ægtefælles lignende følelsesmæssigt kolde adfærd og optagethed af arbejde eller sport. Når de læser om denne form for adfærd, forsikrer de sig selv om, at det ikke nødvendigvis betyder, at en kvinde ikke er elsket. Læsning af romancer, ser det ud til, kan fungere som en slags øvelse i den daglige fortolkning af en ægtefælles foruroligende handlinger som tegn på lidenskab, hengivenhed og kærlighed.

Hvis Smithton-kvinderne virkelig opnår en læseadfærd, der hjælper dem til at afvise eller retfærdiggøre deres mænds affektive afstand, sker dette sandsynligvis på et ubevidst plan. I enhver form for kulturel eller antropologisk analyse, hvor forskerspønerne ikke kan forklare kompleksiteten eller den skjulte betydning i deres adfærd, er en vis mængde spekulation nødvendig. Analytikeren kan og bør imidlertid tage hensyn til alle andre tegn, der kan afsløre de motiver og betydninger, hun søger. I dette tilfælde er Smithton-læsernes kommentarer om dårlige romancer især nyttig.

Generelt er dårlige romancer kendetegnet ved en af to ting: en usædvanlig grusom helt, der udsætter heltinden for forskellige former for verbale og fysiske overgreb, eller et diffust plot, der tillader helten at være involveret med andre kvinder, før han falder til ro med heltinden. Da Smithton-læsere tolererer komplicerede sidefortællinger i nogle romancer, hvis helten og heltinden stadig danner par, er det tydeligvis forholdet til andre snarere end kompleksiteten i plottet, der generer dem. Da de blev spurgt, hvorfor de ikke kunne lide disse bøger på trods af, at de alle endte lykkeligt med, at helten endte som den opmærksomme elsker over for heltinden, svarede Dot og hendes kunder igen og igen, at de afviste bøgerne, fordi de fandt dem utroværdige. I deres uddybning insisterede de indigneret på, at de aldrig kunne tilgive heltens tidligere sidespring, og at de ingen grund ser til, hvorfor de skulle lade sig overbevise om, at heltinden så er i stand til det. Det, de antyder, er, at visse former for mandlig adfærd er forbundet med stereotypen for mandlig *machismo* og aldrig kan tilgives eller omfortolkes som tegn på kærlighed. De er således ikke kun interesserede i romancens lykkelige slutning. De vil gerne investere i en historie, der giver dem mulighed for at nyde heltens omsorg og omfortolke hans lejlighedsvis

blindhed og kølige ligegyldighed som tegn på en kærlighed, der er så intens, at han er varsom med at vise den. Deres glæde over begge disse aspekter i læsningen af romancer og deres bevidste forsøg på at udvælge bøger, der indeholder “en blid helt” og “en lille misforståelse” tyder på, at dybtfølt længsel er kilden til deres interesse for begge dele af genren. På den ene side længes de efter følelsesmæssig opmærksomhed og blid omsorg; på den anden side ønsker de at opdage, at en mands afstandstagen kan forklares og undskyldes som hans måde at udtrykke kærlighed på.

Det er let at fordømme dette sidste aspekt af læsningen af romancer som en reaktionær kraft, der knytter kvinder til en social situation, som frarøver dem muligheden for at udvikle sig, selv om den ikke sikrer dem den følelsesmæssige omsorg, de har brug for. Men at identificere romancer med dette konservative træk alene er at misse de andre fordele forbundet med læsningen som eksempelvis det gode tidsfordriv, hvis indvirkning på en overbebyrdet kvinde ikke skal forklejnes. Hvis vi tager feministisk politik alvorligt og er dedikeret til at omformulere ikke kun vores eget liv, men også andres, ville vi gøre klogt i ikke at se ned på læsere af romancer som håbløse traditionalister, der er genstridige i deres afvisning af at anerkende de følelsesmæssige omkostninger ved patriarkatet. Vi må begynde med at erkende, at læsning af romancer er drevet af utilfredshed og misfornøjelse, ikke af absolut tilfredshed med kvindens lod. Desuden skal vi også forstå, at nogle romancelæsere oplevelser ikke er strengt kongruent med det sæt af ideologiske påstande, der typisk legitimerer patriarkalsk ægteskab. De er nærmere karakteriseret af en følelse af længsel forårsaget af det patriarkalske ægteskabs manglende evne til at imødekomme alle deres behov.

Ved at erkende både længslen og det faktum, at dens indfrielse kun er en formidlet indfrielse, der ikke så let opnås i den virkelige verden, kan vi mere præcist identificere selve grænserne for den patriarkalske ideologis succes. Forsynet med en større forståelse af, hvad kvinder ønsker, men sjældent får i de traditionelle arrangementer, de bevidst understøtter, kan vi udpege netop det spørgsmål, som vi skal diskutere for at kunne nå mange flere kvinder og potentielt øge deres bevidsthed om de farer og fejl, som ligger indlejret i de patriarkalske institutioner. Ved at hjælpe læsere af romancer med at se, hvorfor de længes efter nærhed og ømhed og sandsynligvis ikke får nogen af dem i den form, de ønsker, hvis de nuværende kønsstrukturer opretholdes, kan vi hjælpe med at forvandle deres amorfe længsel til et fokuseret ønske om konkret forandring.

Den strategiske værdi i at erkende både muligheden for, at læsning af romancer kan have nogle positive fordele, og at selv dens mere konservative virkninger faktisk stammer fra betydelig utilfredshed med de institutioner, bøgerne foregiver at fejre, bliver endnu tydeligere, når man ser nærmere på Smithton-læsernes følelser omkring heltinde/helt-interaktioner i deres yndlingsromancer. Disse følelser indikerer også, at der begynder at ske små ændringer i kvinders forventninger til kvindelig og mandlig adfærd. Dot og hendes kunder insisterer alle eftertrykkeligt på, at den ideelle heltinde skal være intelligent og uafhængig, og de bifalder især dem, der er i stand til at stå fast i forhold til mænd. Faktisk angav tre fjerdedele af Smithton-kvinderne både “intelligens” (33 kvinder) og “en sans for humor” (31 kvinder) som værende blandt de tre vigtigste egenskaber ved en romantisk heltinde. Selvom “uaf-

hængighed” sjældnere blev valgt, valgte 20 læsere dette træk fra en liste med ni begreber som en af tre vigtigste egenskaber ved heltindens personlighed. Læserne værdsætter forfattere, der skriver romancer, som er dygtige til at gengive verbale dueller, fordi, som en kvinde forklarede, “det er meget spændende, og man ved aldrig, hvem der står tilbage som vinder”.

Interessen for dette karakteristiske aspekt ved romantisk fiktion synes at stamme fra læsernes ønske om at identificere sig med en kvinde, der er stærk og modig nok til at stå op imod en vred mand. De husker tydeligt yndlingsheltinder og stumper af dialog, læst flere år tidligere, hvor heltinden sætter helten på plads. Dot og hendes kunder er helt klar over, at kun få kvinder kan håbe på at modstå en mand fysisk, hvis han er fast besluttet på at få sin vilje. Som en konsekvens mener de, at det er vigtigt for kvinder at udvikle evnen til at have ordet i sin magt, hvis de skal have deres vilje. Smithton-kvinderne udtrykker stor hån over for romancer med “pylrede” heltinder og peger på Barbara Cartlands kvinder, som de er enige om at afsky, som det perfekte eksempel på disse. Deres gentagne insisteren på behovet for stærke og intelligente heltinder vidner om deres ønske om at tage afstand fra stereotypen om kvinder som svage, passive og tåbelige individer. Det er klart, at deres længsel efter kompetence kunne opmuntres ved at vise sådanne kvinder, hvordan de lettere kan opnå det og udtrykke det i verden uden for hjemmet.

Men den ideelle heltinde, der midlertidigt vinder over helten, “betaler” ofte symbolsk for sin overskridelse senere i det samme kapitel, når han behandler hende bryskt eller underlægger hende sin seksuelle opmærksomhed. Denne fortælling kan meget vel være et tegn på ambivalens hos forfattere og læsere, der oplever en grad af skyldfølelse over deres ønske om at identificere sig med en kvinde, der nogle gange handler selvstændigt og med magt. Alligevel har jeg sat “betaler for” i anførselstegn her, fordi hverken bøgerne eller læserne tilsyneladende bevidst konstruerer interaktionen på denne måde. Da de blev spurgt nøje om sådan en kronologi af begivenheder, fokuserede Dot og hendes kunder ikke på forbehold over for heltindens aggressivitet, men på at heltens handlinger ikke var retfærdige. Ikke alene huskede de specifikke tilfælde af “fuldstændig blind” og “dum” adfærd hos romantiske helte, men de fortsatte ofte længe i sådanne tilfælde med at protestere højrodet mod denne form for mishandling af en uskyldig heltinde. I betragtning af den voldsomme reaktion, synes det muligt, at den mandlige vold, der forekommer i romancer, faktisk kan tjene som en mulighed for at udtrykke vrede, som ellers er undertrykt og ignoreret.

Selvom jeg ikke oprindeligt satte spørgsmålstejn ved Smithton-kvinderne og deres holdninger til den almindelige mishandling af heltinden, primært fordi jeg gik ud fra, at de ville finde den acceptabel, gjorde de det klart, at den slags scener gør dem meget vrede og indignerede. De ser ud til at identificere sig fuldstændigt med den forurettede heltinde, og de deltager på anden hånd i hendes chok og forargelse. Da jeg undrede mig højt over denne følelsesmæssige reaktion over for heltens grusomhed, fortalte Dot’s kunder, at sådanne handlinger ofte fik dem til at “hade” eller “afsky” endda særligt mindeværdige helte for en stund. Scenerne kan altså fungere som en slags udløsningsventil for den indestængte vrede og afsky, de ikke vil tillade sig selv i forbindelse med deres egne sociale verdener.

Det er dog også sandsynligt, at romancen, når den frit fremkalder følelser af utilfredshed og endda raseri, afvæbner disse følelser som forberedelse til den senere forklaring af den adfærd, der gav anledning til dem i første omgang. Efter allerede fantasifuldt at have givet udtryk for sin protest er læseren følelsesmæssigt klar til at acceptere forklaringen, når den formelt tilbydes, på heltens krænkende behandling af heltinden. Ligesom heltinden selv er hun så i en position til at tilgive hans adfærd, fordi det, hun lærer, er, at hans handlinger var tegn på hans dybe interesse for hende. Det er, fordi den ideelle helt altid bliver overtalt til at udtrykke sin kærlighed med de rette tegn, at Smithton-kvinderne fortolker hans opdagelse af, at han faktisk elsker heltinden, som heltindens triumf. Magten, mener de, er i hendes hænder, fordi han nu erkender, at han ikke kan leve uden hende. I virkeligheden er det, der foregår her, som jeg har bemærket før, den aktive retfærdiggørelsesproces, hvorved læseren opfordres til at undskylde mandlig ligegyldighed og grusomhed, hvis det kan påvises, at disse følelser også er ledsaget af følelser af kærlighed. Romancen kan derfor genskabe eventuelle oprørske følelser eller impulser fra dens heltinders eller læseres side, netop fordi den dramatiserer en situation, hvor sådanne følelser viser sig unødvendige og uberettigede. Læseren af den ideelle romantik lukker sin bog, endelig rensat for sin utilfredshed og forsikret om, at mænd faktisk kan lære at tilfredsstille en kvindes grundlæggende behov for følelsesmæssig intensitet og nærende omsorg inden for det traditionelle ægteskab.

Forsikringen er dog aldrig helt vellykket. Læseren begynder næsten uundgåeligt på en anden romance, så snart hun lægger den første fra sig. Hvis vi kan lære at erkende, at behovet for denne gentagne forsikring om de patriarkalske kønsstrukturers succes udspringer af nagende tvivl og vrede, vil vi få et bedre billede af de komplekse og selvmodsige sindstilstande, der kendetegner mange kvinder, som på overfladen ser ud til at være modstandere af enhver form for forandringer i forholdet mellem kvinder og mænd. Styrket af en sådan forståelse kan vi med større succes formulere forklaringer, argumenter og appeller, der vil sætte i det mindste nogle kvinder i stand til at forstå, at deres behov for romancer er et resultat af deres status som afhængige og deres accept af kærlighed og ægteskab som de eneste veje til tilfredsstillelse. Hvis de kan blive overbevist om dette, kan de måske lære at søge tilfredsstillelse andetsteds, og udvikle deres evner bredere og kræve retten til at bruge dem i den offentlige sfære, der normalt kontrolleres af mænd.

Selvom romancer giver deres læsere en hel del mere, end der kan beskrives her, indikerer dynamikken omkring deres status som både en figurativ og en bogstavelig flugt fra den nuværende virkelighed igen, at læsning af romancer måske ikke fungerer som en ren konservativ kraft. Det synes nærmere at være en kompleks form for adfærd, der tillader en gradvis ændring i sociale overbevisninger, samtidig med at det opretholder traditionelle institutioners påstand om at have eneret på at kunne tilfredsstille en kvindes mest basale behov. Det er sandt, at den romantiske historie i sig selv bekræfter romantikkens og ægteskabets perfektion. Men det er lige så klart, at det konstante behov for en sådan bekræftelse ikke stammer fra en følelse af sikkerhed og fuldstændig tro på status quo, men fra dyb utilfredshed med de beskedne fordele, der tildeles kvinder af de selvsamme institutioner, som legitimeres i fortællingen. Når romancer bruges til midlertidigt at afvise familiens krav, når de opfattes

som tegn på en kvindes evne til at gøre noget for sig selv alene, når de værdsættes, fordi de giver hende mulighed for at forkæle sig selv med positive følelser om en heltinde og kvinder generelt, bør deres popularitet ses som bevis på en udtalt protest imod, at vigtige behov ikke bliver tilstrækkeligt opfyldt. Det er handlingen eller begivenheden ved at læse romantik, der tillader Smithton-kvinden at afvise de ekstremt belastende pligter og forventninger, som hun normalt bærer med ro. Ved at tage sin bog op hævder hun sin uafhængighed fra sin rolle, bekræfter, at hun har ret til at være optaget af sig selv i et stykke tid, og erklærer, at hun fortjener nydelse lige så meget som alle andre.

Selvfølger er denne form for trods relativt mild, fordi kvinden ikke behøver at sætte sig op imod sin mand og familie om de afgørende spørgsmål om madlavning, børnepasning, økonomiske beslutninger osv. Men for kvinder, der har levet deres liv stille og roligt og troet på, at kvindelig egeninteresse er sammenfaldende med en mand og børns interesser, er evnen til at reservere tid til sig selv, også selvom det er for at læse en romance, et betydningsfuldt og positivt skridt væk fra den institutionelle fængsling, der kræver benægtelse og undertrykkelse af kvindelig identitet. Det er uheldigt, selvfølger, at denne midlertidige fremvisning af uafhængighed kun bliver mulig, fordi romanernes tydelige indhold lover senere tilfredsstillelse og opfyldelse på den mest konventionelle måde. Som et resultat udtrykker Smithton-kvinderne materielt deres utilfredshed med deres begrænsede sociale verden ved at give sig hen til en fantasi, der indirekte forsyner dem med den nydelse og opmærksomhed, de har brug for, og dermed effektivt afværger nødvendigheden af at præsentere disse behov som krav i den virkelige verden. Samtidig kortslutter romancen impulsen til at forbinde ønsket om at undslippe med ægteskabets institution, eller med mandlig intolerance, præcis fordi den demonstrerer, at en kvinde som heltinden kan indse sandheden i den feministiske opdagelse, at kvinder er intelligente og uafhængige, og alligevel fortsætte med at blive beskyttet faderligt af en mand.

På dette særlige historiske tidspunkt synes romancelæsning derfor at tillade amerikanske kvinder at indoptage nogle af de holdninger til kønsroller, som er under forandring, ved at bekræfte, at disse holdninger er forenelige med ægteskabet som social institution, som det ser ud i dag. Det er dog ikke ensbetydende med, at romancens succes med at dække over denne problematiske modsætning vil vare evigt. Måske vil den det ikke, hvis vi begynder at anerkende omfanget af romancelæsernes utilfredshed og påpege den utilfredshed ikke kun over for os selv, men også over for de kvinder, der har gjort romantikforretningen til en multimillion-dollar-industri. Hvis vi ikke tager udfordringen op, risikerer vi at opgive kampen og indrømme, at det er umuligt at skabe en verden, hvor den andenhåndsnydelse, som romancelæsning giver, ville være unødvendig.

Oversat af Lene Baggesgaard fra "Women Read the Romance: The Interaction of Text and Context", trykt i Feminist Studies 9.1, 1983, s. 53-78. Oversat og gengivet med tilladelse fra Feminist Studies.

Noter

- 1 Selvom Harlequin Enterprises, Fawcett Books (CBS Publications) og Silhouette Books (Simon & Schuster) har lavet markedsundersøgelser af publikum, vil ingen af disse virksomheder afsløre andet end de mest generelle af deres resultater. For beskrivelser af de tre undersøgelser, se følgende artikler: om Harlequin se Berman; om Fawcetts undersøgelse se Maryles; om Silhouetteundersøgelsen, se Kakutani.
- 2 De samlede resultater af denne undersøgelse er opsummeret og fortolket i min kommende bog, *Reading the Romance: Women, Patriarchy, and Popular Literature*.
- 3 For en diskussion af den stadige indflydelse fra nykritikkens poetik, se Tompkins 1980a og Lentricchia. Det fulde resultat af denne undersøgelse er opsummeret og fortolket i min kommende bog, *Reading the Romance: Women, Patriarchy, and Popular Literature*.
- 4 Der er for nylig dukket to gode essaysamlinger op, der kortlægger nyere arbejde om læserens teori. Se Tompkins 1980b og Suleiman og Crosman.
- 5 Det var Fish' arbejde, der overbeviste mig om nødvendigheden af at undersøge, hvad rigtige læsere gør med tekster, når analyseålet er en forklaring om, hvorfor folk læser bestemte slags bøger.
- 6 Jeg tror ikke, at opmærksomheden på den måde, virkelige læsere forstår deres bøger og deres læseaktiviteter på, overflødiggør behovet for yderligere kritisk sondering og fortolkning af potentielle ubevidste reaktioner på de pågældende tekster. Jeg mener heller ikke, at en tilstrækkelig kulturanalyse skal stoppe ved en sådan redegørelse for deres bevidste adfærd. Det, som en omhyggelig opmærksomhed på den bevidste reaktion kan frembringe, er imidlertid en mere præcis beskrivelse af de tekster, som kvinderne faktisk reagerer bevidst og ubevidst på. På baggrund af en sådan beskrivelse kan kritikeren derefter udsætte den for yderligere analyse i et forsøg på at gennemskue de måder, hvorpå teksten-som-læst også kan adressere ubevidste behov, ønsker og ønsker, som hun, kritikeren, har grund til at tro, hendes læser kan opleve. Denne procedure adskiller sig lidt fra den antropologiske, hvis mål ikke blot er beskrivelsen og forklaringen af folks adfærd, men også forståelse af den. Som Clifford Geertz har påpeget, skal beskrivelser af kulturel adfærd "be cast in terms of the constructions we imagine Berbers, Jews or Frenchmen ... place upon what they live through, the formulae they use to define what happens to them" (Geertz 14).
- 7 Al information om lokalsamfundet er taget fra *1970 US Census of the Population Characteristics of the Population*. Jeg har afrundet nogle af tallene for at skjule byens identitet.
- 8 Tabel 1. Udvalgte demografiske data: Dorothy Evans' kunder.
- 9 Citeret af Brotman. Alle andre detaljer om Harlequin-publikummet er taget fra denne artikel. Lignende information blev også givet af Harlequin til Margaret Jensen, hvis afhandling *Women and Romantic Fiction: A Case Study of Harlequin Enterprises, Romances, and Readers* er den eneste anden undersøgelse, jeg kender til, der forsøger at lave en undersøgelse af læsere af romaner. Fordi Jensen stødte på de samme problemer i forsøget på at samle et repræsentativt udsnit, baserede hun sit arbejde på interviews med tilfældigt udvalgte læsere i en brugt boghandel. Men ligheden mellem hendes resultater og dem i min undersøgelse indikerer, at manglen på statistisk repræsentativitet i tilfælde af rigtige læsere ikke nødvendigvis udelukker at anvende disse læsers holdninger og meninger mere generelt på en stor del af publikum for romaner.
- 10 Se Brotman. Alle andre detaljer om Silhouette-publikummet er hentet fra Brotmans artikel. Smithton-læsernes lighed med andre segmenter af romancepublikummet udforskes i større dybde i min bog. Men den eneste anden tilgængelige undersøgelse af romancelæsere, som inkluderer nogle statistikker, er Peter H. Mans *Romantic Novel: A Survey of Reading Habits*. Studiet

- indikerer, at det britiske publikum for sådan fiktion tidligere har inkluderet flere ældre kvinder såvel som yngre, ugifte læsere, end der er repræsenteret i mit eksempel. Manns undersøgelse vækker imidlertid mistanke, fordi den er sponsoreret af firmaet, der markedsfører romanerne, og fordi dens resultater er repræsenteret i en ret polemisk form. For en analyse af Mans arbejde, se Jensen, 389-92.
- 11 Yankelovich, Skelly og White, Inc., s. 122. Desværre er det umuligt at afgøre ud fra Yankelovich-undersøgelsens resultater, hvilken andel af gruppen af romancelæsere, der læser et antal, som ligner det, som Smithton-kvinderne læste. Også fordi interviewererne skelnede mellem gotik og romancer på den ene side og historiske romaner på den anden side, er tallene nok ikke sammenlignelige. Faktisk kan gennemsnittet på ni være lavt, da nogle af de almindelige "historiske" læsere faktisk kan være læsere af romancer.
  - 12 Smithton-læserne er ikke ivrige tv-seere. Ti af kvinderne hævdede for eksempel at se fjernsyn mindre end tre timer om ugen. 14 angav, at de ser fire til syv timer om ugen, mens 11 hævdede otte til 14 timers ugentligt fjernsyn. Kun fire sagde, at de i gennemsnit ser 15 til 20 timer om ugen, mens kun én indrømmede at se 21 timer eller mere om ugen. På spørgsmålet om, hvor ofte de ser sæbeoperaer, krydsede 24 af Smithton-kvinderne "aldrig", fem valgte "sjældent", syv valgte "nogle gange" og fire "ofte". To nægtede at svare på spørgsmålet.
  - 13 Smithton-læsernes konstante vægt på romancers dannende værdi var et af de mest interessante aspekter af vores samtaler, og kapitel 3 i *Reading the Romance* diskuterer det i dybden. Selvom deres angivelse af den dannende værdi af romancer til en universitetsansat interviewer meget vel kan være en form for selvretfærdiggørelse, gav kvinderne også rigeligt bevis på, at de faktisk lærer og husker fakta om geografi, historiske skikke og påklædning fra bøgerne, de læser. Deres vægt på dette aspekt af deres læsning, kan jeg tilføje, synes at være tegn på en dyb nysgerrighed og længsel efter at vide mere om den spændende verden uden for deres forstadshjem.
  - 14 For materiale om husmødres holdning til husligt arbejde og deres pligter som familierådgivere, se Oakley 1975a og 1975b; Komorovsky og Znaniecki.
  - 15 Jeg vil gerne udtrykke min tak til Sharon O'Brien for først at gøre mig opmærksom på Chodorows arbejde og for alle de utallige diskussioner, hvor vi diskuterede fordelene ved hendes teori og dens anvendelighed på kvinders liv, inklusive vores eget.
  - 16 Efter at have udviklet mit argument om, at Smithton-kvinderne søger ideelle romancer, som skilddrer den generelt ømme behandling af heltinden, opdagede jeg Beatrice Fausts *Women, Sex, and Pornography: A Controversial Study*, hvor Faust peger på, at visse former for historiske romancer har en tendens til at fremstille deres helte som maskuline, men følelsesmæssigt udtryksfulde. Selvom jeg synes, at Fausts overordnede argumentation har mange problemer, ikke mindst hendes store afhængighed af hormonelle forskelle for at forklare variationer i kvindelige og mandlige seksuelle præferencer, er jeg enig i, at nogle kvinder foretrækker den detaljerede beskrivelse af romantisk kærlighed og ømhed frem for de omhyggelige anatomiske repræsentationer, der er karakteristiske for mandlig pornografi.
  - 17 Ti af de tyve bøger i stikprøven for den ideelle romantik blev hentet fra Smithton-gruppens svar på anmodninger om, at de skulle liste deres tre yndlingsromancer og forfattere. Følgende bøger modtog det højeste antal individuelle citater: *The Flame and the Flower* (1972), *Shanna* (1977), *The Wolf and the Dove* (1974) og *Ashes in the Wind* (1979), alle af Kathleen Woodiwiss; *The Proud Breed* (1978) af Celeste DeBlasis; *Moonstruck Madness* (1977) af Laurie McBain; *Visions of the Damned* (1979) af Jacqueline Marten; *Fires of Winter* (1980) af Joanna Lindsey; og *Ride the Thunder* (1980) af Janet Dailey. Jeg tilføjede også *Summer of the Dragon* (1979) af Elizabeth Peters,

fordi hun blev stærkt citeret som en yndlingsforfatter, selvom ingen af hendes titler specifikt blev fremhævet. Yderligere tre titler blev tilføjet, fordi de hver især blev frivilligt nævnt i de mundtlige interviews mere end fem gange. Disse omfattede *The Black Lyon* (1980) af Jude Deveraux; *The Fulfillment* (1980) af LaVyrle Spencer; og *The Diplomatic Lover* (1971) af Elsie Lee. Fordi Dot gav meget høje vurderinger i sit nyhedsbrev til følgende, blev disse sidste syv tilføjet: *Green Lady* (1981) af Leigh Ellis; *Dreamtide* (1981) af Katherine Kent; *Made For each Other* (1981) af Parris Afton Bonds; *Miss Hungerford's Handsome Hero* (1981) af Noel Vreeland Carter; *The Sea Treasure* (1979) af Elisabeth Barr; *Moonlight Variations* (1981) af Florence Stevenson; og *Nightway* (1981) af Janet Dailey. Fordi jeg ikke inkluderede en formel forespørgsel i spørgeskemaet om særligt dårlige romancer, trak jeg de 20 titler fra mundtlige interviews og fra Dots nyhedsbrevs anmeldelser. Alle de følgende blev mundtligt nævnt som "forfærdelige" bøger, markeret af Dot som en del af "lossepladsen" eller givet mindre end hendes "fremragende" eller "bedre" vurderinger: *Alyx* (1977) af Lolah Burford; *Winter Dreams of Brenda Trent*; *A Second Chance at Love* (1981) af Margaret Ripy; *High Fashion* (1981) af Victoria Kelrich; *Captive Splendors* (1980) af Fern Michaels; *Bride of the Baja* (1980) af Jocelyn Wilde; *The Second Sunrise* (1981) af Francesca Greer; *Adora* (1980) af Bertrice Small; *Desire's Legacy* (1981) af Elizabeth Bright; *The Court of the Flowering Peach* (1981) af Janette Radcliffe; *Savannah* (1981) af Helen Jean Bum; *Passion's Blazing Triumph* (1980) af Melissa Hepburne; *Purity's Passion* (1977) af Janette Seymour; *The Wanton Fires* (1979) af Meriol Trevor; og *Bitter Eden* (1979) af Sharon Salvato. Fire romaner af Rosemary Rogers blev inkluderet i prøven, fordi hendes arbejde gentagne gange blev citeret af Smithton-kvinderne som det dårligst producerede inden for genren. Titlerne var *Sweet Savage Love* (1974), *Dark Fires* (1975), *Wicked Loving Lies* (1976) og *The Insiders* (1979).

- 18 Der er to undtagelser fra denne påstand. Både *The Proud Breed* af Celeste DeBlasis og *The Fulfillment* af LaVyrle Spencer beskriver hovedkarakterernes involvering med andre individer. Deres behandling af emnet er dog afgjort meget anderledes end det, man typisk finder i de dårlige romancer. Begge disse bøger er meget usædvanlige, idet de begynder med at beskrive den ekstraordinære dybde i kærligheden mellem helten og heltinden, som gifter sig tidligt i historien. Resten af hver bog fortæller om de misforståelser, der opstår mellem helten og heltinden. I begge bøger indikerer tredjepersonsfortælleren altid meget tydeligt for læseren, at de to stadig er dybt forelskede i hinanden og handler ud fra vrede, mistillid og usikkerhed.
- 19 I de romancer, som Smithton-læserne betragter som forfærdelige, sker denne omfortolkning meget senere i historien end i de ideelle romancer. Derudover er den adfærd, der bortforklares, mere voldelig, aggressivt grusom og åbenlyst onskabsfuld. Selvom helten pludselig bliver forvandlet af heltindens omfortolkning af hans motiver, bliver hans ømhed, mildhed og omsorg ikke understreget i de "mislykkede romancer", som de bliver det i deres ideelle modstykker.
- 20 Modleski har også argumenteret for, at "the mystery of male motives" er et afgørende tema i al romantisk fiktion (s. 439). Selvom hun foreslår, som jeg også vil gøre det her, at den proces, hvor den mandlige adfærd omfortolkes i et mere favorabelt lys, er en retfærdiggørelse eller legitimering af adfærden, forbinder hun ikke specifikt omfortolkningens centrale plads i plottet med en læsers behov for at bruge en sådan strategi i sit eget ægteskab. Mens der er ligheder mellem Modleskis analyse og den, der præsenteres her, lægger hun vægt på de negative, forstyrrende virkninger af romancelæsning på læseren. Faktisk hævder hun, at romanerne "end up actually intensifying conflicts for the reader" (s. 445) og får kvinder til at "reemerge feeling ... more guilty than ever" (s. 447). Mens jeg vil indrømme, at romancelæsning måske kan skabe ubevidst skyld, mener jeg, at det er helt afgørende, at enhver forklaring på en sådan adfærd tager hensyn

til den betydelige mængde af beviser, der indikerer, at kvinder ikke bare nyder romancelæsning, men også føler sig revitaliserede af den.

Litteratur

- 1970 US Census of the Population Characteristics of the Population (1972): US Department of Commerce, Social and Economic Statistics Administration, Bureau of the Census.
- Berman, Phyllis (1978): "They Call Us Illegitimate", i *Forbes* 121, 6. marts 1978, s. 38.
- Brotman, Barbara (1980): "Ah, Romance! Harlequin Has an Affair for Its Readers", i *Chicago Tribune*, 2. juni 1980.
- Chodorow, Nancy (1978): *The Reproduction of Mothering: Psychoanalysis and Sociology of Gender*, Berkeley: University of California Press.
- Deveraux, Jude (1980): *The Black Lyon*, New York: Avon.
- Douglas, Ann (1980): "Soft-Porn Culture", i *The New Republic*, 30. august 1980, s. 25-29.
- Faust, Beatrice (1981): *Women, Sex, and Pornography: A Controversial Study*, New York: Mac-Millan.
- Fish, Stanley (1980): *Is There A Text in This Class?: The Authority of Interpretive Communities*, Cambridge: Harvard University Press.
- Geertz, Clifford (1973): *The Interpretation of Cultures*, New York: Basic.
- Harlequin Enterprises Limited (1979): *Annual Report 5. Kan anskaffes fra Harlequin Corporate Office*, 220 Duncan Mill Road, Don Mills, Ontario, Canada.
- Jensen, Margaret (1980): *Women and Romantic Fiction: A Case Study of Harlequin Enterprises, Romances, and Readers*, ph.d.-afhandling, McMaster University, Hamilton, Ontario.
- Kakutani, Michiko (1980): "New Romance Novels Are Just What Their Readers Ordered", i *New York Times*, 11. august 1980, s. C13.
- Komorovsky, Mirra (1967): *Blue Collar Marriage*, New York: Vintage.
- Lentricchia, Frank (1980): *After the New Criticism*, Chicago: University of Chicago Press.
- Man, Peter H. (1969): *Romantic Novel: A Survey of Reading Habits*, London: Mills & Boon.
- Maryles, Daisy (1979): "Fawcett Launches Romance Imprint with Brand Marketing Techniques", i *Publishers Weekly* 216, 3. september 1979, s. 69-70.
- Modleski, Tania (1980): "The Disappearing Act: A Study of Harlequin Romances", i *Signs* 5, s. 435-48.
- Oakley, Ann (1975a): *The Sociology of Housework*, New York: Pantheon.
- Oakley, Ann (1975b): *Woman's Work: The Housewife, Past and Present*, New York: Pantheon.
- Snitow, Ann Barr (1979): "Mass Market Romances: Pornography for Women is Different", i *Radical History Review* 20, s. 141-61.
- Suleiman, Susan og Inge Crosman (1981): *The Reader in the Text: Essays on Audience Interpretation*, Princeton: Princeton University Press.
- Tompkins, Jane P. (1980a): "The Reader in History: The Changing Shape of Literary Response", i Tompkins (red.): *Reader-Response Criticism: From Formalism to Post-Structuralism*, Baltimore: Johns Hopkins University Press, s. 201-26.
- Tompkins, Jane P. (red.) (1980b): *Reader-Response Criticism: From Formalism to Post-Structuralism*, Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Yankelovich, Skelly & White, Inc. (1978): *The 1978 Consumer Research Study on Reading and Book-purchasing*, Book Industry Study Group, oktober 1978.
- Znaniecki, Helena Lopata (1971): *Occupation: House Wife*, New York: Oxford University Press.